

Białystok 30.12.2022

Prof. dr hab. Leonarda Dacewicz
Wydział Filologiczny
Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: ldacewicz@uwb.edu.pl

Ocena dorobku naukowego w postępowaniu w sprawie nadania dr. Mirosławowi Jankowiakowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

1. Sylwetka Habilitanta

Dr Mirosław Jankowiak jest absolwentem Uniwersytetu Warszawskiego. Tytuł magistra filologii białoruskiej uzyskał w czerwcu 2003 r. na podstawie rozprawy *Polonizmy w utworze religijnym 1794 r. -- Nauki Parafialne*. Nie bez znaczenia jest fakt, że w styczniu tegoż roku otrzymał tytuł licencjata w zakresie językoznawstwa na kierunku filologia polska, UW. We wrześniu 2004 r. ukończył Studium Europy Wschodniej w zakresie kulturoznawstwa.

Stopień doktora w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo, uzyskał na podstawie pracy *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie krasławskim. Studium socjolingwistyczne* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Zielińskiej i obronionej w styczniu 2008 r. w Instytucie Slawistyki PAN.

Doświadczenie badawczo-naukowe, dydaktyczne i organizacyjne zdobywał pracując w kilku ośrodkach naukowych i akademickich: etatowo w Instytucie Slawistyki PAN oraz Instytucie Słowiańskim Akademii Nauk Republiki Czeskiej, jako pracownik nieetatowy w Katedrze Białorutenistyki UW, na Wydziale Filologii Polskiej UW oraz w Studium Europy Wschodniej UW.

W rzetelnie przygotowanym Autoreferacie Habilitant przedstawia etapy swojej kariery zawodowej, tematykę, zadania i potrzeby badawcze, kompetentnie i wyczerpująco charakteryzuje dorobek naukowy i osiągnięcia naukowe, jasno precyzuje swój udział w pracach zbiorowych, w tym w realizacji projektów badawczych, przedstawia zakres współpracy z zagranicznymi placówkami naukowymi. Ponadto prezentuje swoje zaangażowanie dydaktyczne, aktywność w pracy organizacyjnej i popularyzatorskiej.

2. Tematyka badawcza

Opublikowane prace naukowe dotyczą kilku kręgów tematycznych. Centralne miejsce w dorobku naukowym Habilitanta zajmuje dialektologia białoruska, w tym funkcjonowanie gwar białoruskich na pograniczach Białorusi i w krajach sąsiednich: w Polsce, na Litwie, na Łotwie oraz w Federacji Rosyjskiej (znaczna część tych terenów znajdowała się w granicach I Rzeczypospolitej) oraz zagadnienie socjolingwistycznych uwarunkowań funkcjonowania tych gwar na pograniczach. Ponadto w licznych publikacjach znajdziemy rozważania na temat polszczyzny północnokresowej na obszarze Białorusi, Litwy, Łotwy i Federacji Rosyjskiej, leksykalnych wpływów polszczyzny na gwary białoruskie, zagadnienia dotyczące języków i dialektów bałtyckich, językowych kontaktów bałtycko-białoruskich, historii i tożsamości narodowej Białorusinów na Łotwie, Litwie i w Polsce oraz Polaków na dawnych Kresach Wschodnich. Dr M. Jankowiak realizował także badania regionalistyczne, dotyczące dziejów rodzinnego Legionowa i powiatu legionowskiego.

Przedstawiona tematyka świadczy o rozległych zainteresowaniach naukowo-badawczych dra M. Jankowiaka. Ich realizacja wymagała szerokiej wiedzy historycznej, językoznawczej, przede wszystkim socjolingwistycznej, ogromnej aktywności, determinacji w dążeniu do osiągnięcia szeroko zakrojonych celów badawczych.

3. Ocena osiągnięcia naukowego

Podstawę do wszczęcia postępowania habilitacyjnego stanowi autorska monografia z dwujęzycznym tytułem: *Lexikum běloruských nařeči v Litvě. Jazykove dědictví balto-slovanskeho pomezí = Leksyka gwar białoruskich na Litwie. Dziedzictwo językowe pogranicza bałtycko-słowiańskiego* (Praha 2022, Slovansky ustav Akademie ved České Republiky, ss. 624). Praca jest napisana w języku polskim, zawiera obszerną przedmowę w języku czeskim oraz trzy streszczenia: w języku angielskim, białoruskim i litewskim.

Należy zgodzić się z twierdzeniem jej Autora, że monografia jest pierwszą publikacją w dziedzinie lingwistyki białorutenistycznej, poświęconą w całości leksyce gwar białoruskich funkcjonujących poza granicami Białorusi, przede wszystkim na Litwie. Gwary białoruskie zostały opisane w kontekście uwarunkowań historyczno-społecznych, z uwzględnieniem teorii o substratowym (bałtyckim) pochodzeniu etnosu i badanych gwar. W szczegółowym opisie leksyki białoruskiej uwzględniono aspekty arealne i chronologiczne oraz dokonano analizy zapożyczeń. Znakomitym uzupełnieniem są obszerne słowniki prezentujące leksykę z podziałem na kręgi tematyczne, co w znacznym stopniu ułatwiło opis z socjolingwistycznego punktu widzenia. Podana jest lokalizacja poszczególnych wyrazów gwarowych. Ponadto autor określił pochodzenie i lokalizację zapożyczeń występujących w badanych gwarach oraz przykłady ich użycia.

Podstawę materiałową analizy stanowią nagrania własne, zebrane podczas ekspedycji dialektologicznych zorganizowanych w latach 2009-2019 (łącznie około 90 godzin wywiadów). Ekspedycje terenowe zapewniły pokaźny korpus materiału badawczego, co umożliwiło budowanie wiarygodnej syntezy. Ponadto badacz wykorzystał leksykę zawartą w *Słowniku białoruskich gwar północno-zachodniej Białorusi i jej pogranicza* (2955 stron) oraz materiały zebrane i opublikowane przez innych badaczy (L. Plyhauka, A. Adamkovich, W. Czekman, J. Vnukovich, w ramach projektu TriMCo i in.).

Obszar badań został określony bardzo dokładnie, o czym można się dowiedzieć z tekstu monografii oraz z umieszczonego w Aneksie spisu miejscowości zbadanych przez innych badaczy.

W badaniach poświęconych gwarom białoruskim dr M. Jankowiak wyznaczył sobie ambitne cele i trudne zadania badawcze. Najważniejsze z nich to: potwierdzenie występowania gwarowych leksemów białoruskich na terytorium Litwy oraz określenie arealu ich funkcjonowania; ukazanie, które grupy gwar oraz języków (dialektów) sąsiednich wywarły największy wpływ na ukształtowanie białoruskich gwar na Litwie; ukazanie procesów konwergencyjnych w warunkach pogranicza w oparciu o teorie autorstwa uznanych badaczy, np. L. Bednarczuka, E. Smułkowej; potwierdzenie/odrzućenie) teorii o powstaniu gwar białoruskich na substracie bałtyckim.

O pomyślnej realizacji wymienionych celów zdecydowało m.in. zastosowanie na poszczególnych etapach pracy odpowiednich metod badawczych. Materiał badawczy, po pierwsze, był gromadzony osobiście podczas ekspedycji dialektologicznych, po drugie, zostały wykorzystane korpusy materiałowe zgromadzone przez innych badaczy. Ważne bogate źródło stanowił wskazany powyżej *Słownik białoruskich gwar...* (1979-1986).

W trakcie analizy materiału autor wykorzystywał znane i sprawdzone w dialektologii metody opisu lingwistycznego (m.in. z zakresu geografii lingwistycznej) oraz własne doświadczenia i ustalenia badawcze.

Nieodzowna okazała się metoda statystyczna, bowiem wiarygodność wyników badań, dotyczących leksyki, opiera się na wykorzystaniu o wiele większego korpusu niż np. wymaga tego analiza zjawisk fonetycznych. Ponadto dane statystyczne w sposób wyrazisty uzewnętrzniają stopień intensywności określonych zjawisk językowych w danym dialekcie lub grupie gwar na danym terytorium.

Metody stosowane w leksykografii zostały wykorzystane przy opracowaniu tematycznego słownika leksyki gwarowej i słownictwa zapożyczonego.

Struktura i charakterystyka poszczególnych części monografii

Monografia składa się z dwóch części zatytułowanych *Leksyka gwar białoruskich na*

Część I. Leksyka gwar białoruskich na Litwie

We *Wstępie* zaprezentowane zostały cele i metody badań, materiał i źródła, zapis przykładów, terminy zastosowane w pracy oraz stan badań. W rozdziale *Uwarunkowania społeczno-historyczne* omówiono procesy migracyjne Słowian i Bałtów w kontekście gwar białoruskich, następnie socjolingwistyczne i prawne aspekty funkcjonowania gwar białoruskich na Litwie. Kompetentnie opisano zasięg występowania białoruszczyzny gwarowej na Litwie oraz omówiono języki i dialekty wchodzące na badanym obszarze w kontakt z białoruszczyzną - język polski i polszczyznę północnokresową, język i gwary litewskie, język rosyjski i gwary staroobrzędowców.

Bardzo pozytywnie oceniam kolejną część pracy zatytułowaną *Leksyka gwarowa*. Przedstawiono w niej słownictwo typowe dla wyodrębnionych przez Autora areałów: obszar Litwy, strefa pograniczna, północno-zachodnia strefa dialektalna, zachodnia strefa dialektalna, dialekt południowo-zachodni, zachodnia (grodzieńsko-baranowicka) grupa gwar, gwary środkowo-białoruskie, dialekt północno-wschodni, północna grupa gwar dialektu północno-wschodniego, połocka grupa gwar dialektu północno-wschodniego (w układzie tematycznym).

Integralną część publikacji stanowi obszerny SŁOWNIK (286 stron). Autor konsekwentnie realizuje opis leksykograficzny słownictwa z podziałem na dwie części: Leksykę gwarową (s. 193-268) i Zapożyczenia (s. 269-480). Leksyka gwarowa, identycznie jak w części pierwszej, została przedstawiona w ramach podziału arealnego, czyli obszar Litwy, strefę pograniczną, północno-zachodnią strefę dialektalną, itd.

W części drugiej wyodrębniono zapożyczenia bezpośrednie, tj. bałtyzmy, polonizmy, rusycyzmy oraz zapożyczenia według języków - początkowych dawców zapożyczenia.

Na pozytywną ocenę zasługuje uwzględnienie podziału arealnego oraz przedstawienie słownictwa w obu częściach Słownika w układzie tematycznym. Takie rozwiązanie daje przejrzysty obraz określonych zjawisk językowych na danym terenie, ułatwia wyciągnięcie wniosków i uzyskanie danych statystycznych.

W rozdziale *Leksykalne dziedzictwo pogranicza bałtycko-słowiańskiego* Habilitant dokonał analizy zebranej leksyki na podstawie teorii proponowanych przez innych badaczy: L. Bednarczuka - teoria wspólnoty komunikatywnej Wielkiego Księstwa Litewskiego, E. Smułkową - teoria mowy pogranicza i konwergencji językowej na pograniczach.

Wyniki badań przedstawione w monografii stanowiącej osiągnięcie habilitacyjne

Badania języków i gwar dr M. Jankowiak prowadzi w nurcie historyczno-

socjolingwistycznym, co w mojej opinii, z oczywistych względów, jest najbardziej odpowiednim podejściem (uwzględnienie zmian granic administracyjnych badanego terenu, zmieniającego się prestiżu języków, zmian sytuacji socjolingwistycznej).

Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego, jakie stanowi język białoruski i bogactwo jego gwar, mają wysoką rangę i stanowią duże wyzwanie dla językoznawców, zwłaszcza w obliczu różnorodnych zagrożeń, które od kilku wieków dają o sobie znać (zob. np. rys historyczny badanego terenu w monografii M. Jankowiaka, czy też w monografii R. Kalety *Błędologia w glottodydaktyce białorutenistycznej*, Warszawa 2018).

Skrupulatna analiza zgromadzonego materiału, zarówno własnego, jak też zebranego przez innych badaczy, z punktu widzenia zasięgów arealnych, uwarunkowań historyczno-społecznych czy specyfiki zapożyczeń, pozwoliła wyciągnąć kilka istotnych wniosków, zwięźle a zarazem wyczerpująco przedstawionych w Autoreferacie w dziesięciu punktach. Warto przytoczyć niektóre z nich. Potwierdzona została teoria innych badaczy, tak historyków, archeologów, jak i lingwistów o tzw. substratowym pochodzeniu etnosu białoruskiego i gwar białoruskich, tzn. powstałego na dawnym substracie bałtyckim. Na ukształtowanie cech fonetyczno-gramatycznych większości gwar białoruskich na Litwie największy wpływ historycznie miał południowo-zachodni dialekt języka białoruskiego, a na ukształtowanie się leksyki analizowanych gwar największy wpływ miała polszczyzna oraz język litewski i jego dialekty. Opisaną w monografii leksykę charakteryzuje duża różnorodność, m. in. obecność licznych synonimów, pierwotne pochodzenie leksemów z języków i dialektów bałtyckich, polszczyzny, języka rosyjskiego, różny poziom adaptacji zapożyczeń. Oddzielna analiza zapożyczeń z języka litewskiego, polskiego i rosyjskiego pozwoliła określić frekwencję danego leksemu w określonym kręgu tematycznym, np. okazało się, że niewiele jest rusycyzmów nazywających przyrodę czy świat zwierzęcy, a dużo z zakresu gospodarki kołchozowo-sowchozowej czy administracji.

Przeanalizowany materiał w ogólnych założeniach potwierdził rozważania teoretyczne indoeuropeisty L. Bednarczuka o kształtowaniu się wspólnoty komunikatywnej na obszarze dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego oraz rozważania E. Smułkowej o dywergencji i integracji językowej na pograniczu białorusko-bałtyckim i jej konsekwencji dla teorii zapożyczeń.

W podsumowaniu osiągnięcia habilitacyjnego dr M. Jankowiak pisze: „Zaprezentowany w monografii materiał ukazuje w dużej mierze słownictwo odchodzące już do historii wraz ze śmiercią najstarszego pokolenia mieszkańców i zmieniającymi się warunkami życia i pracy na

wsi. Obserwuje się zatem zanikanie podziałów językowych i dążenie do unifikacji, głównie w kierunku języka rosyjskiego i litewskiego”. Niemniej jednak w perspektywie badawczej czekają kolejne wyzwania. Pogłębionych badań wymaga określenie dokładnej chronologii wielu zapożyczeń. Odpowiedzi na wiele pytań przyniesie również analiza bałtyzmów w gwarach białoruskich na Łotwie i w tamtejszej polszczyźnie.

Monografia zawiera obszerny aneks, w którym zamieszczono spis informatorów, spis miejscowości zbadanych przez pozostałych badaczy, spis nazw geograficznych, wykaz kręgów tematycznych, spis skrótów oraz alfabetyczny spis leksemów. Zamieszczone spisy dokumentują wiarygodność przeprowadzonych badań.

Obligatoryjnym elementem edytorskim jest *Literatura* poprzedzona wykazem skrótów, i spis linków internetowych. W wykazie literatury znalazły się prace badaczy polskich, białoruskich, ukraińskich, czeskich, niemieckich, litewskich, łotewskich i innych. Monografie, artykuły, opracowania zbiorowe i pozycje leksykograficzne zostały dobrane właściwie, w wystarczającym zakresie, wykorzystane umiejętnie i adekwatnie do potrzeb. Ponadto polecam uwadze badacza m. in. monografię habilitacyjną Władimira Miakiszewa pt. *Язык Литовского Чмамыа 1588* (Kraków 2009, 718 s), a także wybrane artykuły tego autora oraz wspomnianą powyżej monografię habilitacyjną Radosława Kalety.

Monografię zamyka streszczenie w języku angielskim, białoruskim i litewskim.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Tematyka badawcza obejmuje szeroki zakres zagadnień z zakresu językoznawstwa (głównie dialektologii), historii, kulturoznawstwa, politologii. (zob. pkt 2 recenzji **Tematyka badawcza**). Wyniki badań były publikowane w monografiach, artykułach, słownikach, prezentowane na konferencjach, wykładach itd.

Dr M. Jankowiak jest autorem trzech znakomitych monografii autorskich. Na podstawie rozprawy doktorskiej opublikował pracę *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie krasławskim. Studium socjolingwistyczne* (Warszawa 2009). Druga monografia to *Współczesne gwary białoruskie na Łotwie. Charakterystyka. Wybór tekstów* (Praga 2018, 468 s.). W odróżnieniu od pierwszej, w tej pracy uwzględniony został cały obszar funkcjonowania gwar białoruskich na Łotwie (omówiono zagadnienia: pochodzenie gwar białoruskich na Łotwie, ich klasyfikacja i przynależność arealna, charakterystyka cech fonetycznych, morfologicznych, składniowych oraz leksyki). Trzecia monografia stanowi osiągnięcie habilitacyjne.

We współautorstwie z dr hab. Niną Barszczewską powstała monografia pt. *Dialektologia białoruska* (Warszawa 2012, 308 s.), będąca pierwszą w dziejach polskiej slawistyki i białorutenistyki monografią poświęconą białoruszczyźnie dialektalnej. M. Jankowiak jest

współautorem jednego słownika gwarowego, współredaktorem dwóch monografii wieloautorskich (np. *Białorusko-polskie stosunki kulturowo-językowe*, Mińsk-Warszawa, 2016).

Ponadto w dorobku Habilitanta znajduje się ponad 80 artykułów naukowych, przede wszystkim z zakresu językoznawstwa (59, w tym 8 przed obroną doktoratu), historii, kulturoznawstwa, politologii (23, w tym 4 przed obroną doktoratu) oraz z zakresu badań regionalistycznych (11 po obronie doktoratu). Trzydzieści artykułów ukazało się w czasopiśmie z listy SCOPUS.

Spośród bardzo licznych artykułów na szczególną uwagę zasługuje przeglądowy tekst pt. *Belarusian language and dialects in Latvia: history, present day, perspectives* («Linguistica Lettica» 28, 2020), napisany z perspektywy kilkunastoletniego doświadczenia badania tego zagadnienia. Ukazuje dzieje białoruszczyzny od czasów średniowiecznych po współczesność.

Pozytywnie należy ocenić cykl artykułów naukowych poświęcony charakterystyce współczesnych gwar białoruskich, funkcjonujących w poszczególnych rejonach Litwy; opublikowane w «Acta Albaruthenica» (*Współczesne gwary białoruskie na południowej Litwie (rejon orański)* - 2018) i w «Slavistica Vilnensis» (*Współczesne gwary białoruskie na wschodniej Litwie (rejony ignaliński i święciański*, 2016), (*Współczesne gwary białoruskie na Litwie (rejon solecznicki)*, 2020); *Współczesne gwary białoruskie na Litwie (rejon wileński)*, 2021).

Jako najważniejsze swoje osiągnięcie z zakresu badania polszczyzny północnokresowej Habilitant wymienia udział w pracy zespołowej nad *Słownikiem mówionej polszczyzny północnokresowej* (ponad 1400 stron), pod redakcją prof. dr hab. Irydy Grek-Pabisowej (według jej nowatorskiej koncepcji leksykograficznego opracowania); swój udział M. Jankowiaka określa na 25% (opracowywanie liter: D, P, M, N, R, T, U, Z, Ż, Ź).

Liczne tytuły są wymienione i krótko scharakteryzowane w Autoreferacie, a wszystkie - w spisie dorobku naukowego Habilitanta. W związku z tym w recenzji przytaczam tylko wybrane pozycje.

5. Ocena działalności popularyzatorskiej, redakcyjnej, dydaktycznej, organizacyjnej i współpracy międzynarodowej

Konferencje naukowe i wykłady na zaproszenie

Dr M. Jankowiak wykazywał niezwykłą aktywność konferencyjną. Po uzyskaniu doktoratu wziął udział w 56 konferencjach krajowych (większość o zasięgu międzynarodowym) i zagranicznych (w Polsce - 17, na Białorusi - 10, na Łotwie - 7, na Litwie

- 6, w Niemczech - 5, w Rosji - 4, w Czechach – 2, ponadto w Serbii, Ukrainie i Szwajcarii). Jako najważniejsze wskazał konferencje organizowane corocznie przez Instytut Języka Łotewskiego w Rydze, przez Katedrę Białorutenistyki UW, konferencje Polyslavu, a w ostatnich latach przede wszystkim konferencje organizowane corocznie przez Komisję ds. Kontaktów Językowych przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów, której jest członkiem.

Wykłady na zaproszenie wygłaszał przede wszystkim w placówkach naukowych prowadzących badania zbieżne z jego zainteresowaniami naukowymi, w Polsce (np. na Uniwersytecie Jagiellońskim: dwa wykłady pt. *Języki Wielkiego Księstwa Litewskiego w aspekcie socjolingwistycznym i etnicznym*), na Białorusi, Łotwie, Litwie, w Szwecji (w Centrum Badań Bałtyckich i Środkowoeuropejskich na Uniwersytecie Södertörns w Sztokholmie, wykład pt. *The Integration or Desintegration of the State. The Policy of the Independent Latvia towards the Ethnic Minorities (non-citizens) after 1991*).

Wyniki swych badań prezentował w towarzystwach naukowych, muzeach itp. (np. Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów, Muzeum Etnograficzne w Połocku, Muzeum Historyczne w Legionowie i in.).

Współpraca zagraniczna, granty i projekty

Godny podziwu jest zasięg współpracy zagranicznej, udział w realizacji kilku ważnych grantów i projektów badawczych Habilitanta. Dzięki nawiązanym kontaktom i podpisanym umowom możliwa była organizacja ekspedycji dialektologicznych, kwerend bibliotecznych, licznych konsultacji naukowych i uczestnictwo w konferencjach międzynarodowych, a w rezultacie liczne publikacje, np. *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie krasławskim. Studium socjolingwistyczne* (Warszawa 2009) oraz *Współczesne gwary białoruskie na Łotwie. Charakterystyka. Wybór tekstów* (Praga 2018). W opracowaniu znajduje się książka *Beloruska nareći v Lotyšsku jako piiklad lexikdlniho dedictvi balto-slovanskeho pomezi*. Najdłużej współpracował z Instytutem Języka Łotewskiego Akademii Nauk Łotwy (obecnie Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze).

W ramach umowy pomiędzy Instytutem Języka Łotewskiego a Instytutem Słowiańskim ANRCz (lata 2019-2022) był koordynatorem projektu i prowadził badania nad polszczyzną łotewską - bałtyckimi wpływami leksykalnymi.

W latach 2014-2016 był koordynatorem projektu pt. *Baltic and Slavonic dialects and their development in the perspective of language contacts research*, realizowanego przez Instytut Sławistyki PAN oraz Instytut Języka Litewskiego ANL.

Od początku kariery naukowej w Instytucie Sławistyki PAN, tj. od roku 2003 aż do marca 2022 roku trwała owocna współpraca z Instytutem Językoznawstwa Narodowej Akademii

Nauk Białorusi (np. monografia pt. *Dialektologia białoruska*, Warszawa 2012), monografia wieloautorska pt. *Białorusko-polskie stosunki kulturowo-językowe*, Mińsk-Warszawa, 2016). Po uzyskaniu stypendium w Pradze (na lata 2020-2022) i podpisaniu umowy pomiędzy Instytutem Słowiańskim ANRCz a Białorusinami dr M. Jankowiak był koordynatorem projektu *Belarusian - West Slavonic linguistic and cultural connections: past, present day, perspectives*. Ze względu na pandemię, represje po wyborach prezydenckich na Białorusi w 2020 r., a także ze względu na wojnę na Ukrainie, współpraca została zawieszona.

Zaangażowanie dydaktyczne i organizacyjne oraz popularyzacja wiedzy

Po obronie rozprawy doktorskiej w Instytucie Slawistyki PAN dr M. Jankowiak prowadził zajęcia dla doktorantów z przedmiotu *Warsztat pracy doktoranta* (2010-2014), zajęcia dla studentów polonistyki UW (*Wstęp do językoznawstwa diachronicznego*) i studentów filologii białoruskiej (przedmioty: *Gramatyka opisowa języka białoruskiego*; *Historia białoruskiego języka literackiego*; *Gramatyka historyczna języka białoruskiego*; *Białoruś a integracja europejska*; *Wiedza o Republice Białoruś* oraz *Białoruś w kontekście cywilizacji europejskiej*). Ponadto w Studium Europy Wschodniej UW dwukrotnie prowadził lektorat języka białoruskiego.

W trakcie pracy w Instytucie Slawistyki PAN dr M. Jankowiak wykonywał różne funkcje administracyjne (np. funkcję sekretarza naukowego studiów doktoranckich, organizatora konferencji doktoranckich, był członkiem Rady Naukowej IS PAN, sekretarzem Komisji Rady Naukowej ds. Wyznaczania Kierunków Badawczych Instytutu Slawistyki PAN).

W okresie po obronie rozprawy doktorskiej dr M. Jankowiak aktywnie uczestniczył w popularyzacji wiedzy z zakresu tematyki lingwistycznej i kulturowo-historycznej, białoruskiej, bałtyckiej, polskiej kresowej oraz regionalistycznej. Przytaczam na podstawie informacji zamieszczonej w Autoreferacie:

- kilkadziesiąt wystąpień w stacjach radiowych nt. Białorusi i języka białoruskiego, Polaków na Wschodzie (Redakcja Białoruska, Redakcja Polska oraz Redakcja Rosyjska Polskiego Radia, Radio Racja w Białymstoku, Radio Kultura Państwowego Radia Białoruskiego, Program IV Państwowego Radia Łotewskiego i in.) oraz w audycjach niekomercyjnych (np. *Łotwa. Kociołek* w audycji „Brzmienie świata z lotu Drozda”),
- kilka wystąpień w telewizji nt. Białorusi (TVN24, Polsat News, TB Bielsat, Telewizja Czeska 24, TV Akademii Nauk Republiki Czeskiej),
- kilkanaście wykładów na temat Polaków na Wschodzie i b. ZSRR (Muzeum Historyczne w Legionowie, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów, panele dyskusyjne organizowane przez różne NGO-y itd.),
- 18 artykułów popularno-naukowych o Białorusi, Łotwie i Szwecji oraz dziejach Polaków na

tw. Kresach na stronach portalu „Przegląd Bałtycki”, którego jestem jednym z redaktorów: <https://przegladbaltycki.pl/>.

- kilkunastoletnia działalność w Towarzystwie Przyjaciół Legionowa, gdzie uczestniczył w popularyzacji wiedzy nt. Legionowa i powiatu legionowskiego, jestem członkiem redakcji „Rocznika Legionowskiego”, wygłosił kilka referatów o dziejach miasta i okolic w Muzeum Historycznym w Legionowie.

6. Informacje ważne z punktu widzenia kariery zawodowej Habilitanta

O szczególnych predyspozycjach i zaangażowaniu młodego badacza świadczą otrzymane stypendia i nagrody. Przytaczam spis podany w Autoreferacie Habilitanta:

- 2018-2022: Fellowship im. J. E. Purkyne przyznawane przez Akademię Nauk Republiki Czeskiej dla wybitnych (do 40 roku życia) i perspektywicznych pracowników naukowych,
- 2013-2016: stypendium Ministra dla Młodych Wybitnych Naukowców (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego),
- 2019: Odznaczenie Prezydium Narodowej Akademii Nauk Białorusi Jubileuszowym medalem 90-lecia NANB za badania nad gwarami białoruskim na Łotwie,
- 2013: Odznaczenie Prezydium Narodowej Akademii Nauk Białorusi Jubileuszowym medalem 80-lecia NANB za popularzację wiedzy o historii i dialektologii języka białoruskiego wśród studentów .
- 2005: trzymiesięczne stypendium Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (BUWIWM) na badania naukowe na Łotwie (przed obroną pracy doktorskiej).

Ocena końcowa

Biorąc pod uwagę trudną materię badawczą, wymagającą nie tylko wiedzy językoznawczej, znajomości kilku języków, czasochłonnej eksploracji terenowej, kompetencji w zakresie gromadzenia słownictwa gwarowego, żmudnej analizy lingwistycznej materiału, określenia cech zapożyczeń, opracowania danych statystycznych, dorobek naukowy Habilitanta należy ocenić jako jakościowo i ilościowo odpowiedni, oryginalny i cenny. Wyniki przeprowadzonych badań mają istotne znaczenie dla dyscypliny. Ważnym aspektem było m.in. określenie areału występowania poszczególnych grup leksemów oraz stref dialektalnych, które odegrały istotną rolę w powstaniu i kształtowaniu się gwar białoruskich badanego obszaru. Ponadto Autor pracy zweryfikował wiele założeń białoruskich lingwistów, którzy „oparli swoje tezy o skromny i niepełny materiał zebrany kilkadziesiąt lat temu” (inne ważne dokonania są wymienione na przestrzeni całej recenzji).

Wysoko oceniam działalność popularyzatorską, bowiem ważne odkrycia i obszerna wiedza o dziejach, kulturze, języku i gwarach społeczności białoruskiej na Litwie, Białorusi i pogranicznych obszarach Polski, nie powinny pozostawać w hermetycznych granicach środowiska naukowego.

Dr M. Jankowiak dysponuje poprawnym językiem naukowym, znakomicie operuje stosowną terminologią. Drobną uwagę: warto zrezygnować ze szczególnego przywiązania do wyrazu *szereg*. „Nadużywanie” szczególnie jest widoczne w Autoreferacie, w obszernym tekście monografii mniej jest widoczny, np. *szereg publikacji, szereg kwerend, szereg terminów, szereg zapożyczeń, szereg wniosków, szereg pytań, szereg wykładów, szereg wizyt, szereg założeń lingwistów, szereg funkcji administracyjnych, od szeregu lat* (niejednokrotnie). Zgodnie z zaleceniem, np. *Słownika poprawnej polszczyzny pwn* (Warszawa 2002), lepiej użyć synonimów *wiele, sporo*, a językoznawca z pewnością znajdzie więcej odpowiednich zamienników.

Z powyższego omówienia i oceny dorobku naukowo-badawczego dra Mirosława Jankowiaka oraz informacji dotyczących Jego osiągnięć dydaktycznych, popularyzatorskich i organizacyjnych wynika, że jest on dojrzałym samodzielnym badaczem, dysponującym ukształtowanym warsztatem naukowym, doświadczeniem dydaktycznym i umiejętnościami organizacyjnymi. Znaczące sukcesy naukowe zawdzięcza filologicznej dociekliwości i skrupulatności. Przedstawione do oceny dokonania naukowe, dydaktyczne, popularyzatorskie i organizacyjne spełniają wymagania stawiane ustawowo w procesie habilitacyjnym i mogą stanowić podstawę do nadania stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dziedzinie językoznawstwo.

Leonarda Dacewicz

